

faa skulle gjøre, indser jeg ikke. Den Afstedigelsesret, eller rettere, den Maade, hvorpaa Afstedigelsen af Lærerne foregaar efter § 30, sætter jeg ikke stor Pris paa. Det er maaske den gamle Bestemmelse. Vi vide, at vi kunne blive af med en Lærer, naar han er faa uforfigtig ligefrem at gjøre sig umulig i alle Retninger; men jeg gad nok vide, hvad Betydning det har, at Sogneraadet kan klage, naar det i Virkeligheden ikke har Ret til at faae Læreren bort. Læreren kan jo meget godt nyde faa stor Tillid hos Skoleinspektøren, at den alene imod Beboerne og Skolekommissionen kan holde en Lærer paa sin Plads. Jeg er netop faa heldig at have et Exempel i faa Henseende paa rede Haand, idet der i den Egn, hvor jeg er fra, sidder en Lærer paa tredie Aar, trods Sogneraadets og Skolekommissionens Protest. Han sidder meget roligt, han vil ikke gaa, og slige Forhold finder jeg meget uheldige. Enkelte ville maaske synes, at Sligt er Smaating, men det er virkelig af Betydning. Hvis de Herrer ville have Noget ud af denne Lov, som Befolkningen kan være tjent med, faa bør saadanne Ting rettes, og kunne de rettes, kunne vi ogsaa faae en Skolelov, thi den indtræder ved samme Leilighed i et nyt Felt. Grundlaget bliver et andet. Grundlaget for dette Lovforslag er, at Kommunerne faae Lov til at betale en hel Del Penge, at Befolkningen faar Afgifter uden at faae tilsvarende Rettigheder. Jeg kan samle det i de faa Ord, at til Løn for alt det, der forlanges af Folket i denne Sag, faar det en Rænte om Betnet. Jeg slutter med at ønske, at Forslaget kunde forandres derhen, at vi kunde faae en Skolelov, som virkelig kunde være en Lov for Folket i Almindelighed, en Folkelov, hvorefter vi kunde danne en Folkeskole.

Tang: Siden vi sidst vare samlede her, kunne vi være enige om, at den vigtigste Tilbragelse, der er hæftet i vort lille Skolevæsen herhjemme, er det faa meget omtalte Skoleløb her i Kjøbenhavn. Jeg skal rent ud sige, at forsaavidt det Møde havde til Hensigt at ville hjælpe os til en Skolereform, faa har det gjort lige tværtimod, hvad det har tilfået, thi disse Forhandlinger aandede den forreste Mistillid baade til Hjemmene og til Kommunerne. Naar man har sagt, og Ministeren ogsaa har taget det i sin Mund, der udtaltes ved Forhandlingerne paa Mødet, og har fundet de Ord meget kjønne, faa tror jeg, at der er nogle andre Ord, som man kan sætte ved Siden af dem med lige faa stor Ret. (A. H. Nielsen: Hvad er det for Ord?) Det ene Ord er, at man ikke skal tage Statskolens Sten og deraf bygge Friskolen. Det andet Ord er, at man skal ikke tage Friskolens Sten og deraf bygge Statskolen. Det er et stort Spørgsmaal, navnlig siden 1848, og siden Friskolen er kommen frem, om man kan frekønde Statskole-

retningen at have taget nogle af Friskolens Sten. Men med samme Vægt, som man fra Statskolen kommer og siger til Friskolen: I skulle ikke tage vore Sten og deraf bygge Friskolen, faa siger Friskolen: I skulle ikke tage Friskolens Sten og dermed bygge Statskolen. Denne Sætning har akkurat lige faa megen Vægt som den forrige, og det er meget godt at lægge de to ved Siden af hinanden. Enhver veed fra første Gang jeg udtalte mig her i Salen om det Forslag, der foreligger, at jeg mente, at der var meget Brugbart i det. Jeg tillod mig dengang at sammenligne det med en Have, hvori der var fire Træer; men der manglede fire andre, det vil sige, den var kun halv; jeg vilde gjerne have andre Bestemmelser ved Siden, før ønskede jeg ikke Loven vedtaget; men naar disse Ting kom ind, kunde jeg nok ønske det. De fire Træer, som fandtes, vare Kundskabstræet, Ordenstræet, Evangstræet og Pengetræet; jeg fordrøede fire andre Træer indplantede dertil. Ministeren lod virkelig til at mene — som jeg ogsaa roste ham for bagefter, skjønt der var enkelte Medlemmer, der ikke kunde taale det — at, naar man vilde lade hans fire Træer staa, kunde han nok tage mod de andre, men det var en meget lettere Ting at tage hans Paragrafer, gjøre et Coentyr om dem og lade dem til Træer, end at tage mine Træer og gjøre dem om til Paragrafer. Jeg tilstræbte derfor i de Udvalg, hvori jeg var, at omsætte mine Træer til Paragrafer. Orden finde vi i dette Lovforslag, men den hører jo ogsaa med til at understøtte Friheden, Evang for Lærløshed hører ogsaa med til Frihedens Understøttelse, og saaledes erkjender jeg ogsaa om de andre Træer, jeg har taget dem med, fordi jeg veed, at de igjen understøtte mine. Der er sagt Noget, som jeg ogsaa til en vis Grad kan sympathisere med, nemlig, at det ikke var værd at gaa til en hel Reform af Skolevæsenet, men at man skulde tage det stykkevis, og at man f. Ex. kunde tage Kaldelsesmaaden og Lønningsmaaden; men hvorfor jeg ikke kan gaa ind derpaa, maa Enhver vide, som kjender mit Forslag, der har foreligget snart en Mennekealder, nemlig i 24 Aar. Høirepressen raabte dengang paa: Det er noget Salt, han der kommer med, og naar man fra Friskolestændpunktet kom med ydelligere Historier, fik jeg i Høirepressen Skyld for, at det var fra mig, det kom Altsammen. Jeg var ikke istand til at forebygge, at endog en tidligere Kultusminister sagde, at man ikke maatte komme med saadan noget Forvildet, som denne Mand var kommen med. Den Herre blinker over til mig, han havde ogsaa dengang Leilighed til at vise, efter sine daværende Skolemeninger, hvor feilagtige mine Forslag eller Anskuelser vare med Hensyn til Almuekolens Omdannelse eller Reform; men jeg vedstaar endnu mine, trods den Haan, som dengang vises imod dem; og jeg tror, at det værede Med-